

27 MAYIS DEVRİMİ VE TÜRK-İŞ

29 Mayıs 2021

Yıldırım Koç

Türk-İş Genel Başkanı Nuri Beşer (1957-1960)

Türk-İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy (1960-1974) ve Türk-İş Genel Sekreteri (1960-1974) ve Genel Başkanı (1974-1979) Halil Tunç

27 Mayıs 1960 günü ihtilalin işçi sınıfı ve sendikacılık hareketi ve ülke açısından getirecekleri, açık bir program olarak, bilinmiyordu. Diğer bir deyişle, 1961 Anayasası'nın getirdiği demokratik düzenlemeler 27 Mayıs sabahı açık değildi. Türk-İş, buna karşın, 27 Mayıs'ı hemen ve tam olarak destekledi.

Türk-İş'in 19-21 Haziran 1957 günleri Ankara'da toplanan üçüncü genel kurulunda genel başkanlığa seçilen Nuri Beşer, Başbakan Adnan Menderes'in yakın arkadaşıydı. Türk-İş İdare Heyeti 28 Mayıs 1960 günü olağanüstü olarak toplandı. İdare Heyeti üyeleri, Nuri Beşer'in istifasını sağlamak amacıyla imza topladılar ve 18 Haziran günü toplanıp konuyu görüşmeye karar verdiler. Nuri Beşer, 3 Haziran 1960 günü görevinden istifa etti. İdare Heyeti, 13 Haziran günü toplanarak Nuri Beşer'in istifasını kabul etti ve Nuri Beşer'i Haysiyet Divanına verdi. Nuri Beşer, 18 Haziran günü toplanan Haysiyet Divanınca Türk-İş'ten ihraç edildi.

Genel Sekreter Mehmet Ali Sarı'ya ise, 11 Mayıs günü Adnan Menderes'e çekilen bağlılık mesajı nedeniyle, zorunlu izin verildi.

Bu gelişmeler, Türk-İş'in 19-21 Kasım 1960 günleri toplanan 4. Genel Kurulu'na sunulan çalışma raporunda şu şekilde aktarılıyordu (Türk-İş, IV. Genel Kurul İcra ve İdare Heyetleri İdari ve Mali Raporları, Ankara, 1960):

"İcra Heyetinin umumi durumunu inceleyen İdare Heyeti, sakıtlar devrinde faaliyette bulunan İcra Heyetinin Genel Sekreterinin de, gerek siyasi durumu, gerekse iş bakımından kapasitesi üzerinde duran İdare Heyeti, mes'ul olması ve haberli bulunması icap ederken düşük Başvekile, Başkanın 11 Mayıs'ta çektiği bir bağlılık telgrafı ile inkılap uğrunda kan döken gençliği tel'in eden telgrafın Genel Sekreter tarafından gizlenmesi üzerine, İdare Heyeti Genel Sekretere de mecburi izin verilmesini kararlaştırmış ve bu hadiseler esnasında politik cereyanlara kendisini kaptırmayan eski İdare Heyeti üyesi Muhasibin vazifesinin devamına ve İcra Heyetinden boşalan Başkanlık ve Genel Sekreterlik makamlarının İdare Heyeti Üyeleri arasından takviyesine karar verilmiştir. (...) 18 Haziran 1960 tarihinden itibaren fiilen vazifeye başlayan İcra Heyetimiz çalışmalarında iki esas gözönünde tutmuştur. Bunlardan biri, yeni İnkılap Hükümetinin kurmakta olduğu insan haklarına dayanan demokratik nizam içinde Türk işçisinin öteden beri ısrarla istediği sendika muhtariyeti ile grev hürriyetini elde etmek; ikincisi ise, yeni inkılap güneşinin ışığı altında Türk sendikacılığına gerekli veçheyi vermek."

Nuri Beşer'e ilişkin karar, Türk-İş'in 1960 yılı Kasım ayında toplanan 4. Genel Kurulu'nda kaldırıldı. Nuri Beşer 4. Kongreye katıldı ve 2,5 saatlik bir konuşmayla suçlamaları cevaplandırdı.

27 Mayıs ihtilalinin ardından birçok kamu kurum ve kuruluşunda Demokrat Parti'li bilinen işçiler işten çıkarıldı. Bu işçiler ancak 2 yıl sonra işlerine geri dönebildiler.

1960 yılının Ağustos-Eylül aylarında İstanbul'da Demokrat Parti'li bazı sendikacılar, "iktidarın politikayı sendikalara sokmak için alet olarak kullandığı şahıslar oldukları" iddiasıyla tutuklandılar.

13 Aralık 1960 tarihinde 158 sayılı Temsilciler Meclisi Seçimi Kanunu kabul edildi. Bu Kanuna göre, Anayasayı hazırlamakla görevlendirilecek Temsilciler Meclisi'ne işçi sendikaları 6 üye seçecekti. Kanununun 12. maddesi şöyleydi: "İşçi sendikalarından gelecek temsilciler: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Yönetim Kurulu ve İcra Heyeti ile bu kanunun yayımı tarihinde mevcut bütün işçi Federasyonları ve işçi Birlikleri yönetim kurulları ve icra heyetlerinin bir araya gelmesi suretiyle teşekkül eden Temsilci Seçme Kurulu tarafından seçilecek 6 temsilciden ibarettir. Bu kurul, Konfederasyon Başkanlığı tarafından yapılacak çağrı üzerine bu kanunun yayımı tarihinden sonra en geç on beş gün içinde İstanbul'da toplanarak temsilcileri seçer."

29 Aralık 1960 günü 298 sendika yöneticisi toplanarak, Ömer Karahasan, İsmail İnan, Feridun Şakir Öğünç, Kerim Akyüz, Bahir Ersoy ve Tekin Çullu'yu bu göreve seçti.

4 Temmuz 1960 gün ve 10 sayılı Kanunla, "resmi işyerlerinde temsilci işçi seçiminin yenilenmesi" kararlaştırıldı.